

tázott másolatát» találja. Ha ez a megállapítás régi is, sajnos, még mindig igaz és még a színházra is ránehezedik. De már néhány év múlva, amidőn Olaszország már nemcsak a szokásokban, hanem a legintimebb elbeszélő nyelvében is egységes lesz, már elkésett és téves megállapítás lesz és éppen ezért kell bízunk az elbeszélő művészet fejlődésében, amely egy állandóbb és egységesebb társadalomban megtalálja mindig általánosabbá váló meséjét, alakjait és ellentéteit és az olvasók erről mindjobban és őszintébben meggyőződnek. Ezért, ha valamit meg kell köszönni önnek, ez az, hogy ön előljárt, tanított és prédikált ezért az egységért.

Azt kérdeztem imént öntől, hogy mi az igazi és sajátos regény. Most látom, hogy ön, célozva a lovagi eposzokra, megállapítja, hogy nincsen bennük semmi, ami megfelelne a modernnek intim és analitikus elbeszélő művészetének. A regényen tehát ön az efajta analitikus regényt érti? És csak erre volnának képtelenek a mi íróink? Az ön ítélete, úgylátszik, általános. De hogyha csak erre az analitikusra vonatkozik is, engedje meg, de — miután a franciákkal való összehasonlítás divatja elmúlt, akik természetük szerint moralisták, casuisták, sőt sofisták — a mérleg a mi javunkra billen. Mert az olaszok Bocaccio-tól Manzoni-ig és Vergá-ig az elbeszélést, ha még oly kicsiny, de mind valóságos tények sorozatának tekintik és a személyeknek úgynevezett lélektanát a külső és gyakorlati mozzanataikban ragadják meg, amidőn az éppen mozdulatokban, beszédben, cselekedetekben fejeződik ki, amely a klasszikus irodalom sajátja s így a franciáé is, midőn Corneille-től Molière-ig ez a latin megjelölés volt három századon át dicsősége; a mieink az értelem síkjáról soha le nem térnek, nem vesznek bele a képzelet útvesztőjébe, a tudatalatti és az ösztön automatizmusának vizsgálatába, hogy húsz oldalnyi traktátus után végül is egy be nem fejezett sóhajban vagy kifejezett kételyben rekedjenek meg. Megengedem, hogy James Joyce-tól Proust-ig, Dosztojevszkij-től Csehov-ig ennek a tétova bolyongásnak a félhomályban megvan ma is a varázsa, csak azt nem hiszem, hogy ez az olasz értelemnek mintája lehetne.

Végül is köszönöm önnek, hogy miközben a nyomdából javításra sorba érkeznek a próbaívek, nem fáradok bele a Dekameronba és két lap között el-eltűnődöm, tekintetemmel végigkutatva a szürke és haragos eget. Ő sem akarja észrevenni, hogy már jó egynéhány napja megjött a tavasz.

Füsi József fordítása.

CSILLAGOKBA KÉNE...

*Csillagokba kéne
Nevedet keverni,
Az egész világot
Véle teleírni.*

*Piros szerelmedből
Rózsakertet vetni,
Rózsakertet vetni,
Magam belévetni.*

*Magam belévetni
Violakarodba,
Violakarodba,
Aranyos csókodba.*

Számadó Ernő.